

PRIPOMBE IN PREDLOGI NA OSNUTEK ZAKONA O PROSTOVOLJSKEM DELU

Na začetku bi rad izrazil veselje, ker se zadeve v zvezi z Zakonom o prostovoljskem delu (v nadaljevanju ZPD) premikajo, sicer počasi, a se premikajo. Zanimivo je, da imata Hrvaška in Makedonija že sprejet ZPD – Slovenija pa ne!? glede na to, da ima tako dolgo tradicijo civilno družbenega delovanja in prostovoljstva.

V preteklosti smo Vam že poslali naše pripombe na osnutek osnutka (Teze ... v prilogi), za katere nismo ravno prepričani, da so prišle do Vas, glede na besedilo, ki smo ga sedaj prejeli kot osnutek ZPD.

Zato Vam še enkrat posredujemo naše temeljne pripombe v upanju, da jih boste sedaj obravnavali bolj resno. Naša organizacija že skoraj 20 let svoje programe izvaja s pomočjo prostovoljcev. V tem času smo nabrali bogate izkušnje v zvezi s to tematiko, katere bomo skušali artikulirati skozi konstruktivne predloge, ki sledijo.

Prva pripomba in predlog O IMENU ZAKONA

Neustrezno se nam zdi, da zakon poimenujemo »Zakon o prostovoljskem delu«. Ta beseda v Slovarju slov. knjižnega jezika (letnik 1995 in pravopisu iz leta 2001) ne obstaja. Kot umetno ustvarjena beseda se v pogovornem jeziku ne uporablja. Zaradi distinkcije, tako na jezikovni kot tudi na vsebinski ravni, bomo imeli velike težave pri uporabi teh dveh besednih zvez **prostovoljno delo** in **prostovoljsko delo**, če obvelja predlagani naziv zakona.

Recimo, v drugem odstavku 6. člena se posameznik, ki opravlja prostovoljsko delo je poimenovan **prostovoljec**. Kako bomo poimenovali posameznika, ki opravlja prostovoljno delo? Ali pa res verjamete, da se bo v vsakdanji pogovorni kulturi usidrala beseda prostovoljsko?! Bojim se, da bi potemtakem morali posameznika, ki opravlja prostovoljsko delo, poimenovati **prostovoljnik** – ker je beseda prostovoljec že rezervirana in se že od vekomaj uporablja za osebo, ki opravlja prostovoljno delo. Zakaj izvajati nasilje nad jezikom? Ne bi želeli da to pripombo razumete le kot lingvistično, temveč kot opozorilo na nefunkcionalnost ne sprejetega preloga.

Zato predlagamo, da ZPD poimenujemo »**Zakon o prostovoljstvu**« ali »**Zakon o prostovoljni dejavnosti**« ali pa »**Zakon o organiziranem prostovoljnem delu**«.

To, da je kongres nevladnih organizacij, ki mimogrede nima nikakršne uradne legitimnosti znotraj NVO sektorja, razen da je projekt ene od nevladnih organizacij, ki ga le-ta izvaja že vrsto let, ne bi smela biti ovira za spremembo sedaj obstoječega predloga imena predlaganega zakona.

Razen tega je potrebno poudariti, da argumenti za uporabo besede prostovoljsko delo, kot npr., da je dobro uporabljati to besedo (moralna argumentacija), ali da se gre prostovoljno v vojaško službo v Irak (poskus filozofske argumentacije), se ne obnese v luči poglobljenega premisleka. Kaj je slabo ali dobro je moralno vprašanje, ki bi se ga bilo dobro izogniti pri odločanju za uporabo določene besede v zakonodaji, razen v primeru, če gre za besedo, ki ima očiten dvoumen pomen in je lahko moralno sporen. V primeru prostovoljskega dela pa gre za umetno ustvarjeno besedo in tukaj ni nič moralno dvoumnega. Glede filozofske argumentacije pa se lahko zapletemo v zelo kompliciran problem, iz katerega bomo zelo težko našli izhod, če razvijemo egzistencialno filozofski pogled v zvezi z vprašanjem, kaj je prostovoljno delo. Namreč, v tem smislu ne gre le vojak prostovoljno v Irak, da opravlja plačano

delo – to počnemo vsi, ki hodimo v službo, ali pa opravljamo kakršnokoli drugo delo, za katerega dobimo plačilo. Tako lahko tolmačimo, da je vsakršno delo pravzaprav prostovoljno delo – ne glede na to ali ga imenujemo prostovoljno ali prostovoljsko delo. Zato je nesmiselno uporabljati takšno argumentacijo za distinkcijo.

In na koncu, in ne najmanj pomembno se nam zdi, da primerjalna pravna analiza ureditve področja, ki ga je pripravil PIC nedvoumno govori, da v že obstoječi zakonodaji v RS, kot v vseh obstoječih podzakonskih aktih se izrecno govori o prostovoljnem delu, ne pa o prostovoljskem delu. Zato je še bolj čudno, da neimenovani avtorji omenjenega besedila (kar je mimogrede znana in slaba navada kolegov/ic iz PIC-a, da se praviloma ne podpisujejo pod besedila, ki jih producirajo) v naslovu uporabljajo besedno zvezo prostovoljsko ne pa prostovoljno delo. Če v imenu ZPD uporabimo besedo prostovoljsko, bomo morali zahtevati spremembo v vseh teh zakonih in predpisih ter uskladitev z našo pogruntavščino. Mislite, da je to realno?!, da bo naš parlament to storil?

Druga pripomba in predlog **KRITERIJ ZA VKLJUČITEV**

Nanaša se na 4. člen (prepoved in diskriminacija) v povezavi z 9. členom, ki dejansko govori o kriterijih za vključitev v prostovoljno delo (organizirano prostovoljno delo). Tukaj se nam zdi sporno insistiranje, med drugim, na zdravstvenem stanju posameznika kot nečesa, česar se ne sme uporabljati kot izločilni kriterij (prvi odstavek 4. člena). Samo po sebi se nam zdi umevno, da je zdravstveno stanje posameznika za mnoge dejavnosti, v katere se posameznik želi vključiti in jih opravljati kot prostovoljec, zelo pomemben kot izločilni kriterij. Pa ne samo kot izločilni kriterij. Pri tem pa ne mislimo samo na gasilsko in gorsko reševalno prostovoljno službo – kjer je to morda najbolj očitno. Vzemite za primer npr. akutnega odvisnika od prepovedanih drog, ki želi delati na področju preventive odvisnosti od prepovedanih drog, ki se izvaja za mladino osnovnošolske starosti. Ali vzemimo za primer alkoholika, ki želi početi nekaj podobnega na področju preprečevanja alkoholizma. Kaj pa, recimo, oseba, ki ima psihiatrično diagnozo resne psihotične motnje in želi delati na področju promocije duševnega zdravja z otroki v vrtcu?

Tukaj ne gre za to ali naj ljudem s tovrstnimi težavami onemogočimo, da kot prostovoljci prispevajo za dobrobit skupnosti. Na koncu koncev bi to lahko bilo zelo koristno za njih same, za njihovo zdravljenje ali/in njihovo rehabilitacijo in reintegracijo. Gre za vrsto dela, ki naj bi ga le-ti opravljali kot prostovoljci – torej, vrsta dela in področje dela ter pogoji, katere morajo izpolniti zainteresirani za opravljanje tovrstnega dela kot prostovoljci. Podobno vprašanje se zastavlja tudi pri napotitvi prostovoljcev v tujino. Njihovo zdravstveno stanje je zelo pomembno, ker bo njihovo eventualno zdravljenje strošek za organizacijo – ali tiste, pri kateri dela ali tiste, ki ga napoti v tujino.

Ravna ta tema se nam zdi, da je primer ene od ključnih pomanjkljivosti obstoječega besedila ZPD. Namreč, delovna skupina, ki je oblikovala to besedilo ravna kot, da je prostovoljno delo vsebina, ne pa forma – pozablja, da se prostovoljno delo izvaja že na obstoječih vsebinskih področjih, in da v tem smislu mora biti oblikovana regulativa. Tako mora biti ta zakon bolj vezan za status, pravice, odgovornosti, obveznosti ipd. prostovoljcev in organizacij, ki na ta način delajo, organizirajo, kar je tudi le delno uspešno izvedeno. To pa še ni dovolj, kar je razvidno iz zgoraj predstavljenega primera.

Tretja pripomba in predlog **VPRAŠANJE NAGRAD**

Nesprejemljivo je, da se implicitno in eksplicitno nagrade prostovoljcem tretirajo kot plačilo za delo. Tako v 11. členu, ki govori o pravicah prostovoljcev, se celo ne govori o povrnitvi stroškov, ki jih le-ta pri opravljanju svojega dela ima, kot eni izmed pravic, ki naj bi bila zagarantirana z zakonom.

Menimo, da je potrebno definirati višino denarne nagrade, ki jo na mesečni ravni lahko prejme posameznik za opravljeno prostovoljno delo (v organizirani obliki s strani ustrezne pravne osebe, ne glede na to ali je to nevladna organizacija ali javni zavod, ki ga je ustanovila država) in pri tem ne bo obdavčena oz., ne bo všteta v dohodnino posameznika – in ne bo vplivala na pravice, ki jih posameznik ima iz socialnega varstva ali/in iz statusa brezposelnega. Zato je potrebno zahtevati ustrezne spremembe v Zakonu o dohodnini in drugih relevantnih predpisih. Predlagamo, da je max. višina denarne nagrade do 200,00 € na mesec. V besedilu zakona lahko zapišemo, da je ta vsota max. do 90% denarne socialne pomoči v RS za pretekli mesec.

Ne razumemo predlagateljev iz delovne skupine in njihovega insistiranja na »brezplačnem delu« kot temelju za definicijo prostovoljnega (oni pravijo prostovoljskega) dela. Sporno se nam zdi, da ne vidijo razlike med: brezplačnim delom in delom, za katerega nisi plačan in ne pričakuješ plačila oz. plače. Namreč, pomen je v niansah zelo pomemben.

Prostovoljec naj ne bi pričakoval plačila in plače za svoje delo – ampak, v primeru kontinuiranega (dolgoročnega) prostovoljnega dela, ali prostovoljnega dela, ki ni občasno, enkratno in kratkotrajno, bi z zakonom moralo biti predvideno in omogočeno, ne le da prostovoljec dobi povračilo stroškov, ki jih pri svojem delu ima (to mora biti njegova pravica!), mora biti omogočeno/z zakonom dovoljeno tudi nagrajevanje, v skladu z možnostmi organizacije (nagrada mora biti neobdavčena z jasno definiranim maksimumom, saj bo tako prostovoljno delo ločeno od dela na črno ter od plačanega dela).

Na mnogih področjih morajo prostovoljci opravljati svoje delo kakovostno, odgovorno in strokovno – pa še kontinuirano (recimo gasilci, gorski reševalci ipd.). Torej, vsebina in kakovost dela, ki ga opravlja prostovoljec, mora biti približno enaka ali celo enaka istemu delu, ki ga nekdo opravlja za plačilo. Profesionalec je lahko tudi prostovoljec. V nevladnih organizacijah ta fenomen zelo dobro poznamo. Zato je še bolj brez smisla, da z zakonom, ki ga pripravljamo sami (vsaj osnutek), ne predvidimo neobdavčene nagrade in njeno višino. Nam se to zdi res čudno!?

Četrta pripomba in predlog **DOLGOROČNO PROSTOVOLJNO DELO**

Menimo, da je kriterij »20 ur tedensko« nepotrebno prezahteven. To je skorajda polovičen delovni čas na mesečni ravni.

Predlagamo kriterij – min. 30 ur mesečno, v trajanju min. 6 mesecev.

Na koncu bi radi predlagali dopolnitve na naslednjih področjih prostovoljnega dela:

1. *socialna in humanitarna dejavnost*:

- potrebno je dodati **socialno varstvena preventiva**

2. *zdravstvo*:

- potrebno je dodati **promocija zdravja**.

Predlagali bi tudi dopolnitve potrebnih pogojev za izvajanje organiziranega prostovoljnega dela, in sicer:

- **zagotavljanje strokovne podpore in pomoči pri delu prostovoljcev,**
- **zagotavljanje povračila stroškov, ki jih le-ta pri svojem delu ima** (prevozni stroški in prehrana) ter
- **zagotavljanje nagrade na mesečni ravni v primeru, če gre za dolgoročno prostovoljno delo, v skladu s finančnimi možnostmi organizacije, vendar max. do 200,00 € oz. max. do 90% denarne socialne pomoči v RS za pretekli mesec.**

V okviru pravic prostovoljcev je potrebno vpisati tudi pravico: »pravica do povračila stroškov, ki jih prostovoljci imajo pri opravljanju svojega dela (prevozni stroški, stroški prehrane idr.)«.

Pri odgovornosti prostovoljcev je potrebno vpisati: »da prostovoljci svoje delo opravljajo odgovorno, kakovostno in v skladu z dogovori in navodili (strokovnega) mentorja«.

Upamo, da boste zgoraj predstavljene pripombe obravnavali in upoštevali na prvi seji Vaše DS, katere smo se pripravljene udeležiti, če nas povabite, zaradi eventualnega pojasnila naših zgoraj predstavljenih predlogov in pripomb.

Ljubljana, 3.12.2008

Društvo za preventivno delo
predsednik
Zoran Maksimović, univ.dipl.psih.